

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Vtrùm religio distinguatur ab ea virtute, qua coluntur Sancti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

suum ut est signum diuinæ excellentiæ, illudque non solum Deo exhibet, sed ita exhibet, ut velit illud circa Deum versari, & eius excellentiam signare. At obedientia, etsi versetur aliquo modo circa Deum ut *obiectum cui obedit*: tamen non considerat opus suum, ut est signum & protestatio quadam diuinæ excellentiæ, neque illud defert Deo ut munus quo ipse honoretur & ornatur; sed solum considerat illud ut debitum, & necessarium propter auctoritatem diuinam præcipientem, ne videlicet si omittat, Dei auctoritatem videatur contemnere: vel præscindendo ab ista necessitate & obligatione, considerat opus ut habens specialem honestatem à diuina auctoritate illud volente & imperante. Sicut enim Deus, ut est prima veritas, aliquid reuelando facit illud dignum creditu, & credendum secundum rectam rationem: ita ut est omnium superior aliquid præcipiendo, facit illud dignum factu, & omnino secundum rectam rationem faciendum: estque hæc dignitas propria honestas obiectiua, quam respicit obedientia.

Pœnitentia.

Pœnitentia dupliciter considerari potest. Primò, quatenus dolet de peccato, ut est offensio Dei; eiusque malum, illudque conatur tollere tamquam ei displicens, & ut Deo reconcilietur. quo modo non distinguitur à charitate; sed est ipsa virtus charitatis inadaquatè concepta, nimirum ut versatur circa ablationem peccati, & reconciliationem cum Deo propter ipsum bonum Dei. Eiusdem enim virtutis est, gaudere de bono alterius, illudque procurare; & dolere de eius malo, illudque depellere. Secundò, quatenus dolet de peccato præcisè ut est iniuria Dei, & imperat opera satisfactoria ad hanc iniuriam faciendam. hoc modo distinguitur à charitate, & pertinet ad quandam iustitiam hominis erga Deum. Sed non considerat neque imperat opera satisfactoria, ut sunt formaliter signa diuinæ excellentiæ, quibus Deum veluti ornent & honoret; sed ut sunt vindicta peccati, qua Deo pro iniuria illata satisfiat, & ius eius violatum quodammodo instauratur: sicut cum quis homini pro iniuria illata satisfacit dolendo, & se accusando, affligendo, veniam petendo, non intendit per hoc formaliter illum honorare, sed pro iniuria satisfacere.

15 Dico Quartò, Religio non distinguitur à virtute pietatis, obseruantia, & gratitudinis in Deum. Colligitur ex D. Thoma quæst. 106. artic. 1. ad 1, ubi dicit: *Sicut religio est quadam superexcellens pietas; ita est quadam superexcellens gratitudo.* & ex Caietano quæstione 107. articulo 3. Probat, quia pietas propriè est quæ debitum cultum reddit parentibus; *obseruantia* personis in dignitate constitutis; *gratitudo*, benefactoribus. ratio autem parentis, & personæ eminentis, & benefactoris continetur in Deo excellentissimè: ergo etiam debitum erga illum ut parentem, personam sublimem, & benefactorem, est summum: atqui hoc debitum non distinguitur à debito erga primum principium: ergo virtus, quæ respicit hoc debitum, non distinguitur à virtute religionis, quæ respicit cultum, primo nostri & rerum omnium principio debitum. Vnde rectè Caietanus infra quæstione 107. artic. 3. notat, has virtutes, pietatem, obseruantiam, & gratitudinem, dupliciter existere. Primò, Formaliter in suis proprijs spe-

Virtus religionis colit Deum ut parentem, ut principem, & ut benefactorem.

ciebus. Secundò, Eminenter, in superiore virtute, quæ est religio. ratio est, quia obiecta earum (quibus deferunt suas functiones) continentur eminenter in obiecto, cui defert religio: & debita earum, ob quæ deferunt, in debito religionis.

Dupliciter existunt iste virtutes.

Aduerte tamen, esse valdè probabile, *gratitudinem* per se esse virtutem distinctam à religione; quia formaliter respicit debitum ortum ex beneficio; religio autem hoc non respicit ut obiectum formale, sed ut motiuum seu impulsiuum ad actum. vide infra cap. 47. dub. 1.

Idem dixerim de *fidelitate* erga Deum. hæc enim respicit debitum ortum ex promissione, illudque soluit non ex affectu Deum honorandi propriè, sed ex affectu satisfaciendi debito ex promissione contracto: qui duo affectus videntur omnino distincti, quamuis actus alterius ab altero vicissim imperari possint. Nam ex affectu Deum honorandi, possum velle soluere promissa, & gratias agere; & ex affectu soluendi promissum, & referendi gratias pro beneficiis acceptis, possum velle honorare. Rectè tamen hæc virtutes referuntur ad religionem. Primò, quia versantur in materia religionis; nam quidquid promittimus Deo, vel pro beneficiis referimus, ad religionem pertinet, cum nihil præter honorem ei donare possumus. Virtutes autem secundum modum loquendi Patrum, censentur distingui vel non distingui ratione materiæ potiùs, quam ratione interni affectus præcisè & formaliter considerati. Vnde iuramentum est actus religionis, etiam si non fiat affectu religionis; similiter oratio, solutio decimarum, &c. Et ieiunium est opus temperantiæ, etiam si non fiat affectu temperantiæ, sed iustitiæ vel pœnitentiæ. Secundò, quia debitum gratitudinis & fidelitatis erga Deum crescit ratione excellentiæ ipsius. Vnde in praxi dum nos gratos & fideles ipsi præstare volumus, maximè spectamus diuinam excellentiam cui obstricti sumus, ne si neglexerimus, illam in honorasse videamur. Denique hoc ipso quo quis rectè dispositus est ad debitum honorem Deo exhibendum, etiam benè dispositus est ad soluenda ei promissa, & gratiarum actionem: & neglectus horum censetur quadam Dei inhonoratio. Itaque videtur ratio religionis in illis quodammodo includi.

Quomodo pertineans ad religionem.

DVBITATIO III.

Virum religio distinguatur ab ea virtute, qua coluntur Sancti.

16 Quidam putant non distingui. Ita Marsilius in 3. quæst. 8. art. 1. in fine. Probat tribus rationibus, sed nullius momenti: nam vel falsum assumunt, vel aperta æquiocatione laborant. Vnde aliter probatur, Primò, Quia eadem virtute charitatis amatur Deus & proximus: ergo etiam eadem virtute colitur, honoraturque Deus & proximus. Consequentia patet, quia sicut se habet bonitas supernaturalis, quæ est in proximo, ad bonitatem, quæ est in Deo; ita excellentia, quæ est in Sanctis, se habet ad excellentiam Dei; nempe tamquam participatio illius supernaturalis. Antecedens probatur, quia Deus diligit

Eodem virtute habitus colit Deum & Sanctos.

hominem vt amicum ex charitate, & tamen diligit illum propter suam bonitatem & gloriam: ergo ex eadem virtute. Confirmatur, quia alioquin essent quatuor virtutes theologicae. Nam amor proximi, quo cupio illi ipsum bonum diuinum, versatur immediate circa Deum, non minus quam virtus spei, qua cupio Deum mihi; itaque non minus erit virtus theologa quam spes; ac proinde si distinguitur à charitate qua diligitur Deus, erunt quatuor theologae virtutes, contra communem sententiam Doctorum. Secundò, Cultus Sanctorum est religiosus, non ciuilis; ergo pertinet ad virtutem religionis. Tertiò, Hoc ipso, quo quis bene dispositus est ad cultum diuinum, etiam bene est dispositus ad cultum Sanctorum, qui sunt dii per participationem. Hæc sententia non est improbabilis.

Sed contraria est verior, quam tenet D. Thomas quæst. 81. art. 4. ad 3. & supra quæst. 25. art. 1. ad 2. & infra quæst. 103. art. 3. ad 2. & passim Doctores in 3. d. 9. Pro qua

17
Sancti dupliciter coli possunt.

Notandum, dupliciter posse Sanctos coli. Primò, Propter excellentiam intrinsecam & participatam. Secundò, Propter excellentiam extrinsecam ipsius Dei, ad quam ipsi aliquem respectum habent. quod potest rursus fieri dupliciter: vel enim eo modo coluntur vt ipsi sint integer terminus cultus; vel eo modo vt Deus sit terminus & obiectum principale illius cultus, illi verò secundarium.

18
Si colantur ob excellentiam extrinsecam vt terminus secundarius cultus.

Dico Primò, Si Sancti colantur propter excellentiam increatam Dei, ad quam ipsi aliquem respectum habent; sic eadem virtute coluntur, qua colitur Deus. Probat, Primò de eo cultu, qui non sistit in Sanctis, sed transit immediate in Deum; quia dum hoc modo coluntur, non tam ipsi coluntur quam Deus in ipsis, tamquam in suis templis, tabernaculis, imaginibus. tunc enim Sancti considerantur non vt ipsi sunt cultus capaces, sed sicut res inanimes spectari solent, per quas Deus nobis representatur. vnde etiam externum signum cultus ad ipsos dirigitur; tamen ibi non sistit; nam interior submissio fit Deo, quem in ipsis spectamus; ac proinde exterior etiam cultus, vt subest interno, ad Deum transit. hic enim cultus omnino similis est cultui Crucis & imaginis Christi, quæ non coluntur, nisi per accidens & cultu materiali, quatenus externum signum cultus ipsis fit; sed per illa colitur Deus, sicut dum res amici, v. g. equus, bene tractatur propter amicum, hic actus non est formaliter benevolentia aut beneficium in equum, sed in amicum, quamuis materialiter equo fiat; & sic etiam respectu illius, benevolentia actus & beneficentia, & beneficium dici possit. Idem confirmari potest à simili in charitate; nam eadem est virtus qua diligitur Deus propter se, & qua diligitur proximus & omnes creaturæ propter Deum; vt dum proximo & omni creaturæ bene volumus, cuique pro sua conditione & capacitate, propter Dei gloriam: ergo etiam eadem est virtus, qua Deus colitur in seipso propter suam excellentiam increatam, & qua Sancti coluntur vt aliquid Dei, eius excellentiam nobis exhibentes: hoc enim nihil est aliud, quam colere Deum in Sanctis, tamquam in suis templis & imaginibus. Sicut enim cum volo proximo bonum propter Deum, illa dilectio non est formaliter dilectio & benevolentia in proximum, (eò quod ipsius bo-

Coluntur per accidens & materia-liter.

Charitas quo modo diligit proximum propter Deum.

num non diligitur vt est ipse) sed in Deum: ita hic honor, quo honorantur Sancti vt Deum nobis representant, formaliter est honor Dei, & laetitia.

Secundò, probatur de cultu, qui ipsis Sanctis tamquam integris terminis propter excellentiam diuinam tribuitur: quia tota ratio huius cultus est excellentia increata Dei, ad quam ipsi certum respectum & coniunctionem habent: ergo procedit à virtute religionis, quæ excellentiam diuinam tamquam rationem sui cultus spectat. omnis enim virtus respiciens aliquam rationem formalem obiectiuam seu motiuum principale, extendit se ad omne id, cui illa ratio formalis aliquo modo communicatur vel coniungitur, vt patet inductione.

Dices, Sancti non coluntur proximè propter excellentiam increatam Dei, sed propter dignitatem quamdam intrinsecam, quam accipiunt ex ordine ad Deum, vt filij, vt amici, vt heredes, vt templa, vt imagines Dei: ergo ratio formalis obiectiuam huius cultus non est excellentia diuina; ac proinde non procedit à virtute religionis.

Respond. Negando consequentiam, quia etsi ob illam moralem dignitatem colantur, tamen verè coluntur propter excellentiam Dei; eò quod ille respectus, quem habent ad Deum, includat in sua ratione formali excellentiam diuinam, saltem in obliquo, ita vt sine ea concipi nequeat: sicut ratio boni vtilis includit bonitatem finis. Vnde sicut eadem virtus, & idem affectus habitualis inclinatur in finem, & in media propter finem, eò quod bonitas medijs consistat in ordine ad finem; ita eadem virtus, quæ nos incitat ad cultum Dei, incitat etiam ad cultum Sanctorum; quia illorum excellentia consistit in coniunctione & respectu quodam ad Deum. vnde verè coluntur propter excellentiam diuinam, extrinsecus illis applicatam: sicut medium amatur propter bonitatem finis ipsi extrinsecam; quamuis ille respectus, per quem fit ista applicatio, sit intrinsecus. Hoc modo plerumque à nobis coluntur Sancti; quia melius hanc excellentiam quam eorum perfectiones physicas & intrinsecas apprehendimus. neque solum Sancti cum Christo regnantes, sed etiam interdum homines mortales, sic enim colitur Pontifex dum consideratur vt Vicarius Christi; & sacerdotes vt ministri Christi; homines sancti vt amici Dei, tabernacula Spiritus sancti.

Imagines autem Christi & aliæ res inanimes hoc modo coli nequeunt; quia non sunt capaces honoris formalis, sicut nec contumeliae aut iniuriæ, cum non possint hæc apprehendere, nec sint capaces vllius excellentiæ supra naturam rationalem. vnde non potest quis se illis tamquam Superioribus subijcere, vt eruditè ostendit Gabriel Vaquez, tractat. de adoratione. Itaque solum possunt coli per accidens, & actu materiali & externo honoris; qui vt ad illas terminatur, non est honor formaliter, sed solum materialis actus honoris; est autem formaliter honor, vt terminatur ad exemplar.

Hoc modo intellige quod dictum est in Nicæna secunda, *Honor imaginis transit ad prototypum*: nimirum quia signum submissionis quod fit imagini, non est propriè & formaliter honor imaginis,

Si colantur vt terminus primarius propter excellentiam diuinam.

19
Obiectio.

Quomodo colantur ob causam extrinsecam.

Respon. Dignitas moralis Sanctorum habet ordinem intrinsecum ad excellentiam diuinam.

Imagines non sic possunt coli.

Quo modo honor imaginis transit ad prototypum.

nis, sed prototypi. Sic beneficentia quæ sit cani vel equo intuitu domini, cuius sunt res & possessio, transit in dominum; quia non est propriè beneficentia in res istas ratione carentes (etsi opus externum materialiter ad illas dirigatur) sed in dominum. huic enim intendis gratificari & beneficium conferre. Quod ut melius intelligatur, Notandum est, duobus modis posse alicui obsequium benevolentia vel beneficium conferri.

Dupliciter
deseritur
alicui ob-
sequium.

Primò, si opus externum immediatè impendatur ipsi personæ; v. g. illam excipiendo conuiuio, vel afficiendo aliquo obsequio, vel donando aliquo munere. Secundo, si opus externum immediatè impendatur rei alteri ad illam personam pertinenti; tamen illius intuitu, nimirum ut illi beneficium conferat. Simili modo dupliciter potest præstari alicui officium iustitiæ: vt si ex contractu tenearis alere personam, vel eius equum; vt vovis tamen modo fiat, siue immediatè ipsi personæ, siue eius rei, solum erit formaliter actus iustitiæ, vel benevolentia erga personam; & materialiter tantum respectu rei cui immediatè propter personam impenditur. Simili modo dupliciter quis potest honorari.

Dupliciter
quis hono-
ratur.

Primò, immediatè in sua persona, vt cum actus externus, qui est signum submissionis internæ, & æstimationis animi de excellentia alterius, immediatè fit circa personam. Secundo, mediatè in imagine & per imaginem, cum actus externus proximè agitur circa imaginem; qui tamen honor etsi materialiter non tendat immediatè in personam, tamen vt formaliter habet rationem honoris, immediatè illam attingit: sicut & interna submitio, & æstimatio excellentiæ, & affectus illam testantur, versantur immediatè circa personam. Sic erigere alicui statuum, non est formaliter honorare statuum, sed personam cui erigitur; etsi externi actus, v. g. collocatio in columna, impositio coronæ, & similia circa statuum fiant. Idem dicendum, si statua aperias caput, flectas genua, apponas flores, &c. His enim omnibus dicuntur quidem coli & honorari imagines propter actum materiale qui immediatè circa illas fit; tamen formaliter non habent isti actus rationem honoris, nisi respectu prototypi, cui se animus honorantis intendit subicere, & cuius excellentiam intendit his signis testari. Ex quibus patet, eodem numero cultu quo coluntur imagines, coli prototypum: quia id quod est cultus materialis respectu imaginis, est cultus formalis respectu prototypi. Nec obstat quòd imagines dicantur coli cultu minore quàm prototypum: quia id intelligendum est non de specie cultus formalis, sed de signo externo. Longè enim maiora sunt submissionis signa, quæ fiunt immediatè circa ipsum prototypum, quàm quæ circa imaginem eius: sicut longè alia sunt officia quæ impenduntur personæ regiæ immediatè, quàm quæ eius impenduntur equis, canibus, mancipiis, intuitu ipsius. Hinc tamen non sequitur, quin ista in ratione beneficentiæ sint eiusdem speciei. Simili modo cultus quo Christus colitur immediatè in Eucharistia, & quo colitur mediante cruce dum illa honoratur, est eiusdem rationis, nimirum cultus latriæ: etsi respectu crucis non dicatur propriè latriæ, quia hoc nomen, sicut & *dulia*, significat seruitutem & internam submissionem, quæ non habetur respectu crucis, sed crucifixi. Sed de his plura in 3. Parte.

Eodem cul-
tu colun-
tur.

Quo sensu
cultus i-
maginum
dicitur mi-
nor.

Notandum tamen est Primò, Hunc cultum multum distingui à priore, etsi ab eadem virtute procedat, & ob eandem rationem formalem tribuatur: quia hic cultus non est latria, sicut prior, sed longè inferior, qui *dulus* à DD. vocatur; non enim submittimus nos sanctis tamquam diis, sed tamquam Dei amicis & domesticis, magna apud Deum gratia & auctoritate pollentibus. Simili modo intentio & electio, etsi ab eadem virtute procedant, multum tamen distinguuntur, deinde quia hoc cultu non colitur directè & immediatè ipse Deus, sed Sancti. altero verò colitur immediatè Deus, quamuis actus externus in Deum per Sanctos tendat.

20
Distingui-
tur hic cul-
tus à prio-
re.

Notandum Secundo, Etsi hic cultus physicè terminetur ad ipsos Sanctos, tamquam ad intergrum obiectum quod colitur; tamen interpretatiuè & secundum æstimationem moralem redundat in ipsum Deum; ita vt Deus magis censetur honorari, quàm Sancti. Ratio est, quia tota ratio honorandi est Deus & excellentia diuina; atqui propter quòd unumquodque, illud magis, sicut cum quis medicinam appetit propter sanitatem, magis ipsam sanitatem appetere censetur. Confirmatur ex Patribus. Athanasius lib. de virginitate sub finem: *Si homo iustus ad eas tuas ingreditur, cum timore & tremore occurres ei, & adorabis humi ad pedes illius; siquidem illum non adorabis*, (intellige principaliter) *sed Deum, qui illum mittit*. quamuis hoc possit intelligi de priore illo modo adorationis, quo adoratur materialiter vt res aliqua Deum nobis representans. Leontius in dialogo qui recitatus est in Synodo 7. act. 4. *Sanctos veneramur vt Dei amicos; & honor, qui Sanctis impenditur, in Deum recurrit. qui Martyrem colit, Deum ipsum colit; qui Matrem illius adorat, ipsi honorem assignat*. Idem docet Damascenus lib. 4. de fide c. 16. & 17. vnde in hoc cultu virtualis quædam & implicita latria continetur: sicut in eo cultu, quo quis colit sacerdotem Iouis propter Iouem, continetur tacita idololatria. Simili modo in electione continetur virtute & moraliter intentio: quia ex vi illius affectus procedit, & assidue pendet, & speciem accipit.

21
In hoc cul-
tu tacitè
magis coli-
tur Deus.

Dico Secundo, Si Sancti colantur propter intrinsecas & absolutas perfectiones, vt propter visionem Dei, charitatem, sanctitatem, statumque beatum; sic non coluntur virtute religionis, sed distincta, quæ à DD. *dulia* vocatur. est D. Thomæ supra, & ferè communis Doctorum.

22
Si colantur
ob perfe-
ctionem in-
trinsecam.

Probat, Quia religio spectat excellentiam increatam, & propter eam cultum deserit, vt docet diuus Thomas locis citatis: ergo cultus ille, qui ob excellentiam creatam deseritur, non est religionis, sed alterius virtutis. Consequentia patet, quia vbi est diuersum genus excellentiæ per se honorabile, ibi est diuersum genus cultus, & consequenter diuersæ virtutes inclinantes id illos cultus. Atqui excellentia illa Sanctorum toto genere distinguitur ab excellentia diuina, estque per se honorabilis: ergo constituit obiectum diuersæ virtutis: sicut bona diuersi generis per se expectanda, constituunt obiecta diuersorum affectuum habitualium. Hæc autem virtus vocatur à Doctoribus *dulia*: quod nomen etsi generatim *seruitutem* significet, sicut & *latria*; tamen vsu Scriptorum Ecclesiasticorum & Doctorum accommodatum est ad significandum omnem

Dulia.

cultum Sanctorum, qui ipsis propriè impenditur, siue procedat à virtute religionis, siue ab alia. Item ad peculiarem virtutem, qua Sancti propter intrinsecas perfectiones coluntur. *Latvia* ad significandum cultum diuinum, & virtutem religionis, vt docet diuus Augustinus libro 10. de ciuitat. capite 1. & Isidorus libro 8. etymolog. capite vltimo.

*Ad argumenta in-
sio allata.*
23
*Amor pro-
ximi di-
plex.*

Ad primum argumentum contrariæ sententiæ Respondeo, Proximum posse amari dupliciter. Primò, Volendo illi bonum supernaturale, vt ipsi benè sit, ibique sistendo. & hic amor non est actus charitatis, quæ est virtus theologica, qua Deus amatur propter se; sed benevolentia seu amicitia supernaturalis proximi: neque video qua ratione id negari possit; cum tota ratio amoris huius sit non bonum aliquod Dei, sed bonum proximi. hic amor respondet illi honori, qui exhibetur Sanctis ob intrinsecam & physicam excellentiam, absque vilo respectu ad excellentiam increatam Dei.

Secundò, Potest amari proximus volendo illi bonum quoduis, siue naturale siue supernaturale, non sistendo in eo vt ipsi benè sit, sed vt Deo benè sit, nempe volendo hoc totum, quatenus est bonum quoddam Dei. sicut dum amamus mancipium, ei que benè volumus, quatenus bonum mancipij est bonum domini. & hic amor est actus charitatis; quia formaliter est benevolentia erga Deum; & bonum diuinum est tota ratio amandi: bonum autem proximi solum se habet per modum obiecti materialis concupiti propter bonum Dei. est enim obiectum illius amoris, vt habet rationem concupiscentiæ, non autem vt rationem amicitia & benevolentia. Sic intellige diuum Thomam questione 81. articulo 4. ad tertium, cum ait; *charitatem, qua diligitur Deus, non esse virtutem distinctam à charitate, qua diligitur proximus.* Huic amori respondet ille honor, quo Sancti & alia honorantur, quatenus excellentiam diuinam nobis veluti imagines repræsentant. sicut enim charitate diligimus quidquid vilo modo cedit in bonum Dei; ita religione possumus venerari quidquid nobis excellentiam diuinam obijcit.

Ad probationem antecedentis. Ille affectus quo Deus diligit hominem vt amicum, vt ipsi benè sit, est distinctus nostro modo intelligendi ab illo actu quo diligit illum propter suam bonitatem, totum ipsius bonum ad suam gloriam referens, & ad diuersam virtutem pertinet. Non enim solum est in Deo charitas & dilectio suæ bonitatis qua illam & omnia propter illam diligit; sed sunt etiam aliæ virtutes, vt iustitia, misericordia, mansuetudo, amor amicitia erga creaturam rationalem, & c. quatenus ipsius affectus in obiecta istarum virtutum propter ipsorum propriam honestatem & pulchritudinem fertur. Vnde amor quo diligit hominem iustum vt amicum, distinguitur ratione ab amore quo diligit illum ad suam gloriam. Ad confirmat. Spes siue amor quo quis Deum sibi cupit, est virtus theologica, quia vni affectum immediatè non ipsi amanti, sed Deo amato & desiderato. Ratio est, quia est amor concupiscentiæ, qui immediatè tendit in bonum amatum, affectum amantis illi coniungens. Neque oritur ex affectu actuali erga seipsum, sed proximè ex ipsius potentia inclinatione tendit in obiectum. Vnde

non accipit speciem ab ipso amante cui bonum illud appetitur, sed ab amato quod appetitur. Amor autem quo proximo volo bonum vt ipsi benè sit, non coniungit affectum meum cum illo bono, possidendo in illo, sed cum proximo; est enim amor benevolentia: imò volitio illius boni oritur ex affectu erga proximum, eumque supponit quasi per modum intentionis. Ideò enim volo illi tantum bonum, quia cupio vt illi sit quàm optimè. hoc autem non volo ob aliam causam, sed propter se, quia id apprehendo vt per se bonum & expetendum propter affectum erga ipsam personam. Itaque in amore benevolentia non sistitur in bono quod volumus, sed in eo cui volumus, & ab eo actus in ratione benevolentia speciem accipit. hinc patet non esse virtutem theologiam, sed amicitiam humanam supernaturalem.

Ad Secundum, Cultus Sanctorum potest dici religiosus ob tres causas. Primò, Quia non est ciuilis & politicus, qualis defertur Principibus, Magistratibus, & viris magnis in Republica; sed est supernaturalis, ortum habens ex vera fide in Deum, quæ religio vocari solet. Secundò, Virtus, qua coluntur Sancti, vel est ipsa religio; vt quando immediatè propter Deum honoramur: vel à virtute religionis oritur; vt quando coluntur propter perfectiones absolutas intrinsecas. sicut enim excellentia Sanctorum oritur ab excellentia diuina, estque participatio quædam illius, ita etiam virtus illa qua coluntur Sancti, oritur ex virtute religionis; eamque semper comitatur. Tertio, Cultus Sanctorum semper in honorem Dei implicite resultat: valdè enim Deo honorificum est, quòd ministri ipsius, in quibus solum est radius quidam ipsius excellentia, tantopere honorentur. quas ob causas Ecclesia cultum Sanctorum ita cultui diuino coniunxit, vt iisdem rebus, quibus colere consuevit Deum, etiam honoret Sanctos. Sic templa, altaria, dies festi, ieiunia, vigiliae, peregrinationes, instituuntur principaliter quidem ad cultum Dei, sed secundariò ad honorem Sanctorum.

Ad Tertium, Religio non disponit hominem proximè ad cultum Sanctorum, qui ob intrinsecam illorum excellentiam impenditur, sed remotè solum, & ob affinitatem & subordinationem obiectorum. sicut virtus superior ad actus inferioris sibi subordinatæ; quo modo charitas Dei ad amicitiam cum proximo.

DUBITATIO IV.

Vtrum ratione diuersarum perfectionum in Deo existentium, vel ratione diuersorum beneficiorum ex ipso procedentium, debeantur ei cultus diuersæ speciei.

Respond. & Dico Primò, Ratione diuersorum beneficiorum non debentur cultus diuersi, ²⁵ *Diuersa beneficia.* v.g. vt alius debeat cultus ratione beneficij creationis, alius ratione redemptionis, alius ratione beneficiorum temporalium, alius ratione spiritualium. est communis sententia Doctorum. Ratio est, quia ratio formalis ob quam Deus est colendus